

Zásady pro přípravu a provedení cvičení orgánů krizového řízení České republiky

Úvod

Cvičení je základní formou přípravy orgánů krizového řízení na řešení mimořádných událostí při nichž je vyhlášen krizový stav (dále jen „krizová situace“)

Cvičení zpravidla plní jeden nebo více z následujících cílů:

- zdokonalovat připravenost orgánů krizového řízení pro jejich činnost při řešení krizových situací a zejména ověřovat opatření pro rychlý a efektivní přechod na činnost za krizové situace, vyhodnocovat připravenost orgánů krizového řízení,
- ověřovat metodiky práce orgánů krizového řízení pro řešení krizových situací a získávat poznatky pro zlepšování pracovních postupů a součinnostních vazeb,
- ověřovat využitelnost informačních a komunikačních vazeb orgánů krizového řízení,
- ověřovat reálnost zpracovaných krizových plánů, typových plánů, havarijních a operačních plánů a získávat poznatky pro jejich upřesnění a doplnění,
- ověřovat působnost a činnosti orgánů krizového řízení a nové metody pro řešení krizových situací.

Dokument stanovuje zásady pro přípravu a provedení cvičení orgánů krizového řízení ČR na ústřední úrovni a platí jako doporučení na krajské úrovni řízení. Vztahuje se také na účast ČR v přípravě a provedení cvičení orgánů krizového řízení na mezinárodní úrovni.

Dokument neupravuje problematiku cvičení organizovaných uvnitř jednotlivých subjektů podílejících se na řešení mimořádných událostí a krizových situací, jako jsou např. Armáda ČR, Policie ČR, Hasičský záchranný sbor ČR apod. Příprava a provedení cvičení uvnitř těchto subjektů se řídí jejich vlastními prováděcími předpisy.

1) Druhy cvičení orgánů krizového řízení

V ČR mohou být organizována následující cvičení:

- **vnitrostátní cvičení,**
- **mezinárodní cvičení,**

a jako

- **jednostupňová**, kterých se účastní orgány krizového řízení pouze na jedné úrovni řízení,
- **vícestupňová**, kterých se účastní orgány krizového řízení na více úrovních řízení s možností účasti výkonných prvků jako jsou například příslušníci Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, Armády ČR apod.

2) Cvičící orgány

Zásady se týkají cvičení:

a) orgánů na ústřední úrovni:

- Vláda ČR a její pracovní orgány, Bezpečnostní rada státu (dále jen „BRS“) a Ústřední krizový štáb (dále jen „ÚKŠ“),
- ministerstva, ústřední správní úřady, úřady (orgány) s celostátní působností a jejich krizové štáby,
- Česká národní banka a její krizový štáb.

b) ostatní orgány na ústřední úrovni:

- Kancelář prezidenta republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny a Kancelář Senátu Parlamentu ČR,
- Stálá delegace ČR při NATO a Stálé zastoupení ČR při EU,
- styčné orgány ČR u cvičících orgánů mezinárodních organizací a cvičících států,
- organizační celky vykonávající funkci „Národního kontaktního bodu“ pro nepřetržitou komunikační pohotovost podle mezinárodních dohod, kterými je ČR vázána.

c) na krajské úrovni:

- hejtman kraje (primátor hlavního města Prahy) a jeho krizový štáb,
 - krajský úřad,
 - jiné správní úřady a orgány s územní působností a jejich krizové štáby.
- Cvičení se rovněž mohou účastnit právnické, fyzické osoby, nebo subjekty hospodářské mobilizace, které se mohou podílet na řešení krizových situací, na které je cvičení zaměřeno (např. jaderné a chemické provozy, povodí, případně jiné organizace).

3) Obsahové zaměření cvičení

Obsahem cvičení může být procvičování činnosti orgánů krizového řízení při řešení:

- nevojenských krizových situací,
- vojenských krizových situací.

Řešením nevojenských krizových situací se rozumí řešení krizových situací specifikovaných v usneseních BRS č. 295/2002 a č. 127/2004, a to především:

a) v důsledku ohrožení životů a zdraví velkého počtu osob, majetku, nebo životního prostředí velkého rozsahu, zejména v souvislosti:

- s průmyslovými haváriemi,
- s haváriemi na dopravních cestách velkého rozsahu,
- s havarijním znečištěním vodních zdrojů, ovzduší a přírodního prostředí velkého rozsahu,
- s povodněmi a ostatními živelními pohromami,
- s epidemiemi a pandemiemi lidí,
- s hromadnými nákazami hospodářských zvířat nebo polních kultur;

b) v důsledku ohrožení ekonomické bezpečnosti ČR, zejména v souvislosti:

- s narušením finančního a devizového hospodářství státu,
- s narušením dodávek ropy a ropných produktů, elektrické energie, plynu nebo tepelné energie, potravin, pitné vody, léčiv a zdravotnického materiálu, včetně následného narušení stability státu,
- s narušením dopravy, informačních a komunikačních vazeb;

c) při ohrožení veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti ČR velkého rozsahu, zejména v souvislosti:

- s ohrožením demokratických základů státu,
- s aktivitami mezinárodního organizovaného zločinu nebo mezinárodního terorismu velkého rozsahu,

- s migračními vlnami velkého rozsahu,
 - s jednotlivými závažnými teroristickými akcemi,
 - s narušením místních záležitostí veřejného pořádku a místním nárůstem majetkové a násilné kriminality velkého rozsahu;
- d) při ohrožení životů a zdraví občanů ČR v zahraničí;
- e) při ohrožení životů a zdraví osob v jiných zemích takového rozsahu, že ČR vyhoví žádosti postižené země o účast českých sil a prostředků v mezinárodní záchranné operaci nebo žádosti o poskytnutí humanitární pomoci. Rovněž tak mohou orgány ČR na základě smluvních spojeneckých závazků rozhodnout o účasti v operaci policejního charakteru.

Řešením vojenských krizových situací se rozumí řešení krizových situací vzniklých v souvislosti:

- s ohrožením základních hodnot demokracie, svobody, životů a zdraví občanů v jiných zemích takového rozsahu, že dojde k ohrožení bezpečnosti mezinárodního prostředí a nutnosti nasazení ozbrojených sil k provedení mezinárodní mírové operace,
- s plněním spojeneckých závazků v zahraničí – jedná se o spojenecké mírové operace při vojenském konfliktu v zahraničí, který narušuje mezinárodní bezpečnost,
- s vnějším vojenským napadením států NATO nebo EU – jedná se o spojenecké válečné operace na území ČR, v blízkosti území ČR nebo vzdálené území ČR.

4) **Odpovědnost za přípravu a provedení cvičení**

Za přípravu a provedení cvičení k řešení nevojenských krizových situací na ústřední úrovni řízení nese odpovědnost ministr vnitra nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu (státního orgánu).

Za přípravu a provedení cvičení k řešení vojenských krizových situací na ústřední úrovni řízení nese odpovědnost ministr obrany.

Za přípravu a provedení cvičení na krajské úrovni řízení nese odpovědnost hejtman kraje (primátor hlavního města Prahy).

5) **Plán cvičení orgánů krizového řízení (dále jen „Plán cvičení OKŘ“)**

Plán cvičení OKŘ pro ústřední úroveň řízení schvaluje každoročně BRS na návrh ministra vnitra a ministra obrany po projednání v příslušném výboru BRS.

Plán cvičení OKŘ je dokument, kterým se stanovují cvičení orgánů krizového řízení na ústřední úrovni řízení. Zpracovává a upřesňuje se každoročně na následující 3 roky na základě:

- a) aktuálního stavu hodnocení možností vzniku konkrétního druhu krizové situace,
- b) vyhodnocení provedených cvičení z minulého období a informací o cvičeních organizovaných na mezinárodní úrovni, národní a krajské úrovni,
- c) lhůt provedení cvičení stanovených v právních předpisech.

Plán cvičení OKŘ zpravidla zahrnuje:

- cíle cvičení,

- obsahové zaměření cvičení, tj. řešení jakých krizových situací se plánuje procvičovat,
- tabulkovou část: přehled údajů o cvičení orgánů krizového řízení, ve které se k jednotlivým cvičením u každého cvičení zpravidla uvádí:
 - druh cvičení, jeho název a téma,
 - období provedení cvičení a doba trvání cvičení,
 - orgány a organizace účastníci se cvičení,
 - orgán odpovědný za přípravu cvičení,
 - orgán odpovědný za řízení cvičení (řídící cvičení),
 - způsob finančního zabezpečení cvičení.

Finanční prostředky k pokrytí nákladů spojených s přípravou a realizací plánovaných cvičení zajišťují ústřední správní úřady při přípravě návrhu státního rozpočtu své kapitoly na příslušný rok. Obdobně postupují krajské úřady.

Plán cvičení pro krajskou úroveň řízení schvaluje hejtman kraje (primátor hlavního města Prahy) po projednání v Bezpečnostní radě kraje.

6) Zásady přípravy cvičení

Příprava cvičení je souhrn opatření uskutečňovaných orgány krizového řízení k vytvoření podmínek pro provedení cvičení v souladu s Plánem cvičení OKŘ a se stanovenými cíli. Zahajuje se s dostatečným časovým předstihem.

Příprava cvičení obvykle zahrnuje:

- vytvoření zpracovatelského týmu pro zabezpečení přípravy cvičení,
- zpracování a schválení Výchozích údajů pro cvičení (Záměr) a Harmonogramu jeho přípravy,
- zpracování a schválení Organizačního nařízení/pokynu cvičení,
- zpracování Plánu provedení cvičení, Námětu cvičení a Plánu řízení cvičení,
- realizaci opatření k přípravě prostoru provedení cvičení a organizaci materiálního a technického zabezpečení,
- zabezpečení přípravy ředitelství cvičení, rozhodčí služby a cvičících.

K přípravě vnitrostátních cvičení zajišťuje zpracovatelský tým složený z představitelů zainteresovaných orgánů krizového řízení plánovací poradě.

Obsahem plánovacích porad je zpravidla:

1. plánovací porada - projednání Výchozích údajů o cvičení (Záměr) a Harmonogramu přípravy cvičení

2. plánovací porada - projednání návrhu Plánu provedení cvičení, Námětu cvičení a Plánu řízení cvičení

3. plánovací porada – projednání průběhu cvičení s důrazem na reálnou činnost a případné ukázky cvičících složek

4. plánovací porada – projednání stavu připravenosti ke cvičení a přijetí opatření k odstranění případných nedostatků

Počet plánovacích porad a jejich obsah se řídí konkrétními potřebami přípravy cvičení.

Přípravu mezinárodních cvičení zabezpečují k tomu určené orgány NATO a EU. Uskutečňuje se v rámci plánovacího cyklu na několika plánovacích konferencích (např. předběžná, počáteční, hlavní, závěrečná), za účasti národních delegací. Delegaci tvoří dle skutečné potřeby zástupci vybraných ústředních správních úřadů (státních orgánů).

Postup při přípravě a provedení cvičení:

a) Zpracovatelský tým

Cvičení je připravováno zpracovatelským týmem vytvořeným z odborníků na řešenou problematiku. Velikost tohoto týmu potřebného pro přípravu a provedení cvičení je závislá na rozsahu cvičení.

V případě mezinárodního cvičení, jehož není ČR organizátorem, vysílá dle skutečné potřeby Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra a další ústřední správní úřady (státní orgány) podle charakteru cvičení své zástupce do mezinárodních pracovních orgánů pověřených přípravou cvičení.

b) Výchozí údaje pro cvičení

Výchozí údaje pro cvičení představují konkretizaci a aktualizaci údajů z Plánu cvičení OKŘ k době zahájení přípravy.

Jsou základním výchozím dokumentem pro přípravu a provedení cvičení, ve kterém vedoucí ústředního správního úřadu (státního orgánu), nebo pro krajskou úroveň řízení hejtman kraje odpovědný za provedení cvičení, výstižně charakterizuje celkový obsah cvičení. Dokument zpravidla obsahuje údaje především o:

- názvu cvičení, druhu cvičení a tématu,
- cílech cvičení,
- době provedení cvičení,
- orgánech a organizacích účastnících se cvičení,
- orgánu odpovědném za řízení cvičení,
- obdobích cvičení, době jejich trvání a učebních úkolech pro jednotlivá období,
- místě provedení cvičení,
- výchozí situaci (Námět cvičení).

V případě mezinárodního cvičení platí pro ČR výchozí údaje stanovené organizátorem cvičení. Výchozí údaje pro mezinárodní cvičení schvaluje BRS.

c) Harmonogram přípravy cvičení

Harmonogram přípravy cvičení připravuje zpracovatel a schvaluje vedoucí ústředního správního úřadu (státního orgánu), nebo pro krajskou úroveň řízení hejtman kraje, odpovědný za přípravu cvičení. Harmonogram zpravidla zahrnuje opatření nezbytná k zabezpečení včasné a úplné přípravy cvičení s vymezením lhůt a odpovědnosti za jejich plnění.

d) Organizační nařízení (pokyn) ke cvičení

K zajištění přípravy a provedení cvičení se vydává organizační nařízení (pokyn). Organizační nařízení (pokyn) zpracovává zpracovatelský tým a schvaluje jej vedoucí ústředního správního úřadu (státního orgánu) nebo pro krajskou úroveň řízení hejtman kraje (primátor hlavního města Prahy).

Organizační nařízení (pokyn) zpravidla zahrnuje:

- druh cvičení, rámcové téma a cíl cvičení,
- období cvičení a učební úkoly,
- účast na cvičení a místo provedení,
- finanční prostředky k pokrytí nákladů na zabezpečení cvičení,
- organizaci cvičení – systém řízení,
- úkoly pro vedoucí jednotlivých složek a všechny cvičící,
- organizační pokyny zejména k:
 - zabezpečení spojení,
 - ochraně utajovaných informací a zvláštních skutečností,
 - topografickému zabezpečení,

- logistickému zabezpečení,
- formě mediálního zabezpečení,
- stanovení pracovní doby,
- vyhodnocení cvičení.

e) **Plán provedení cvičení**

Plán provedení cvičení je souhrnným dokumentem vytvářejícím podmínky pro organizované provedení cvičení, splnění stanovených cílů, procvičení všech učebních úkolů a zabezpečení efektivního řízení cvičení, je hlavním dokumentem používaným k řízení cvičení.

Plán provedení cvičení schvaluje vedoucí ústředního správního úřadu (státního orgánu), nebo pro krajskou úroveň řízení hejtman kraje (primátor hlavního města Prahy).

Plán provedení cvičení vychází z Výchozích údajů pro cvičení a Námětu cvičení. Obsah Plánu provedení cvičení zpravidla zohledňuje předpokládaný průběh celého cvičení a zpracovává se reálně co do času, prostoru a materiálních podmínek tak, aby umožňoval pružně reagovat na rozhodnutí cvičících a podle potřeby i usměrňoval průběh cvičení.

U vícestupňových cvičení se zpracovávají dle skutečné potřeby u cvičících celků jako jsou například ústřední správní úřady, krajské a obecní úřady, Policie ČR, Hasičský záchranný sbor ČR, Armáda ČR *Dílčí plány provedení cvičení*. Slouží k možnosti rozpracování a konkretizaci údajů uvedených v Plánu provedení cvičení.

Plán provedení cvičení zpravidla obsahuje:

- složení ředitelství cvičení a pokyny pro jeho činnost,
- téma a doba provedení cvičení,
- učební cíle a učební úkoly,
- námět cvičení (výchozí situaci),
- období (etapy) cvičení s výchozí situací a popisem činnosti cvičících.

Přílohová část Plánu provedení cvičení dále může obsahovat:

- *plán řízení cvičení* (formou tabulky – časová osa průběhu cvičení), který může obsahovat:
 1. astronomický čas (skutečný čas, ve kterém bude učební úkol procvičován),
 2. operační čas podle Plánu cvičení,
 3. obsah činnosti řídicího cvičení (ředitelství cvičení),
 4. obsah činnosti cvičících,
 5. obsah činnosti figurantů,
 6. metodickou poznámku.
- *plán rozehry*, zahrnuje informace o vývoji situace, které rozehrává řídicí cvičení (v případě mezinárodních cvičení mezinárodní řídicí štáb) a které jsou podkladem pro přijímání opatření cvičícími. Jednotlivé informace mohou být zpracovány textově nebo ve formě tabulek. Obsah informací zpravidla zabezpečuje narůstání dynamiky řešení situace v návaznosti na aktivní činnost cvičících.
- *plán spojení* - zahrnuje údaje o spojení pro potřeby ředitelství cvičení a cvičících v závislosti na místě provedení. Využívá se stávající telefonní, faxové, rádiové nebo emailové spojení.
- *ostatní dokumentaci*, např. doplňující údaje, přehled signálů, apod.

f) Námět cvičení

Námět cvičení je určen k uvedení cvičících do situace. Zpracovává se zpravidla písemně, pro lepší orientaci cvičících může být přiložena „grafická část“ (průsvitka, mapa se zákresem výchozí situace).

Zpravidla obsahuje tyto údaje:

- všeobecnou situaci, která vyjadřuje základní charakteristiky situace v rozsahu alespoň o jeden stupeň výše, než-li je rozsah působnosti cvičících orgánů krizového řízení,
- zvláštní situaci, která podrobně charakterizuje výchozí situaci jednotlivých cvičících orgánů a rámcově situaci necvičících orgánů, kterých se řešení krizové situace týká,
- doplňkové údaje (počasí v dané oblasti a v daném čase, radiační a chemická situace, roční období).

V závěru lze vydat pokyny cvičícím pro přípravu na cvičení.

g) Pokyny pro přípravu cvičících

K zabezpečení přípravy cvičících vydává orgán krizového řízení odpovědný za přípravu cvičení pokyny cvičícím v nezbytném rozsahu. Pokyny se vydávají po schválení a na základě Plánu provedení cvičení.

Součástí pokynů jsou zejména organizační opatření k zabezpečení cvičení. Současně s pokyny nebo po jejich vydání je cvičícím zpravidla vydáván Námět cvičení s úkoly k jeho prostudování, zajištění osobní přípravy cvičících a přípravy potřebných pomůcek a podkladů. Cvičící nejsou seznamováni s ostatními částmi Plánu provedení cvičení.

Obsahem osobní nebo společné přípravy na cvičení může být :

- studium zákonů, předpisů a nařízení vztahujících se k tématu cvičení,
- studium dokumentů cvičení,
- studium dokumentů schválených na úrovni jednotlivého ÚSÚ a kraje (např.: krizový plán, vnější havarijní plán, havarijní plán kraje apod.),
- ujasnění si vlastních postupů (metodik),
- seznámení se s prostorem cvičení,
- upřesnění materiálního a technického zabezpečení, včetně komunikace a ochrany utajovaných informací.

h) Příprava prostoru pro cvičení a organizace materiálního a technického zabezpečení

Provádí se v rozsahu potřeb zabezpečení cvičení a v závislosti na ekonomických možnostech orgánem odpovědným za přípravu cvičení.

Může zahrnovat :

- přípravu a řízení rekognoskace míst cvičení z hlediska rozmístění pracovišť cvičících a jejich materiálního zabezpečení,
- přípravu objektů ke cvičení, sledování a řízení průběhu prací v souladu s Harmonogramem přípravy cvičení,
- stanovení pohotovosti objektů, prostorů ke cvičení,
- přípravu a zabezpečení vnitřního chodu (stravování, ubytování a další plánovaná opatření),
- zabezpečení počítačovou, komunikační, dopravní technikou a dalšími druhy materiálu,
- stanovení odpovědnosti za plnění úkolů v jednotlivých oblastech.

Přípravu prostoru provedení cvičení zabezpečuje zpracovatelský tým podle pokynů řídicího cvičení s dostatečným časovým předstihem.

ch) Příprava ředitelství cvičení

Provádí se zpravidla centrálně za účasti řídicího cvičení nebo jím pověřeného funkcionáře. Součástí přípravy je zpravidla objasnění Výchozích údajů pro cvičení, seznámení s Námětem cvičení, způsobem rozehry a organizačním nařízením. Příslušníkům ředitelství cvičení se při zahájení přípravy vydává potřebná dokumentace pro cvičení a stanovují se jim konkrétní úkoly.

7) **Provedení cvičení**

Zahrnuje:

- řízení cvičení a činnost cvičících,
- vyhodnocení cvičení.

a) **Řízení cvičení**

Je souhrn aktivit řídicích orgánů cvičení zaměřených na vytvoření podmínek ke splnění cílů cvičení a procvičení stanovených úkolů.

Řízení cvičení zpravidla zahrnuje:

- plnění úkolů Plánu provedení cvičení v souladu s působností jednotlivých součástí ředitelství cvičení,
- kontrolu a upřesnění úkolů v závislosti na průběhu cvičení,

b) **Vyhodnocení cvičení**

Vyhodnocení cvičení předkládá řídicí cvičení zpravidla do 6 měsíců po ukončení cvičení k projednání v příslušném výboru BRS. Podle vyhodnocení a závěru jednání tohoto výboru se předkládá do BRS. Pokud je cvičení organizováno v úrovni kraje, předkládá se Bezpečnostní radě kraje.

Vyhodnocení cvičení zpravidla obsahuje:

- hodnocení splnění cílů cvičení,
- hodnocení činnosti cvičících v jednotlivých obdobích cvičení,
- hodnocení připravenosti cvičících k plnění úkolů,
- hodnocení přínosu cvičení,
- nedostatky zjištěné v organizaci cvičení,
- nedostatky zjištěné v oblasti připravenosti cvičících orgánů,
- nedostatky zjištěné v oblasti legislativních, organizačních, materiálně technických aj. podmínek pro činnost orgánů krizového řízení a pro řešení krizových situací,
- návrh opatření k odstranění zjištěných nedostatků, včetně harmonogramu jejich plnění.

8) **Závěr**

Dokument je podkladem pro ústřední správní úřady (státní orgány) k zajištění přípravy a provedení cvičení orgánů krizového řízení ve své působnosti s přihlédnutím ke specifickým úkolům jednotlivých ústředních správních úřadů (státních orgánů). Slouží jako obecný návod, který je nutno upravit na konkrétní podmínky.

zpracoval odbor bezpečnostní politiky MV
květen 2007